

Livskunskap och diktogloss med Tappa Hakan

Ämne: Svenska, SVA

År: 4-6, 6-9

Lektionstyp: Klassrumsarbete, diskussion

Lektionsåtgång: 1

Inledning

Tappa hakan och andra talesätt om kroppen är en bra bok för mina elever. Hela 52 talesätt som berör olika kroppsdelar kan man läsa om i boken. Till varje talesätt finns en bild och en text som vill sätta uttrycket i ett sammanhang.

Boken är väl strukturerad - enkel och tydlig - med en liten textsida samt en tydligt tecknad bild på varje uppslag. Alla kan förstå bilderna och kan använda sig av bilden för att förstå texten och tvärtom. Illustration av ansikte

Man kan dyka ner var man vill i boken, efter slumpen eller efter humör och tillfälle. Ingen början, inget slut. Varje uppslag är fristående. Bilderna och texterna kan fördelas till många elever eller en text eller bild kan användas tillsammans av många. Boken har många möjligheter - det är upp till min och elevernas egen kreativitet och fantasi vad som blir av boken i undervisningen.

Redan innehållsförteckningen lämpar sig bra för en lektion – i kroppens delar. Jag ritade av kvinnan på denna sida och vi lärde oss alla kroppsdelarna.

Diktogloss

Till nästa lektion valde jag ut talesättet ”prata i munnen på någon”. Vad uttrycket betyder blev tydligt för alla som fick se bilden som hör till talesättet. Den föreställer ett tiotal personer som alla pratar samtidigt.

Jag bestämde mig för att göra en diktoglossövning på den korta texten. Den metoden har utvecklats av Ruth Wajnryb. Lätt förenklad gjorde vi på följande sätt i mitt klassrum:

1. Jag läste texten fyra gånger med normal läshastighet. Eleverna lyssnade.
2. Jag läste texten tre gånger långsamt. Eleverna skrev vad de hörde. De arbetade en och en.
3. Eleverna satte sig i par. De fick diskutera och hjälpa varandra. Jag läste ytterligare ett par gånger.
4. Eleverna satte sig fyra och fyra. De fortsatte att diskutera och hjälpa varandra.
5. Till slut fick hela gruppen enas om en text.

Jag läste: ”Prata i munnen på någon. Alla i familjen är pratglada. De diskuterar vilt, alla vill säga just sin åsikt. Hela tiden avbryter de varandra.”

Gruppen skrev: ”Prata i munnen På någon alla i Familien är prat glada. Det diskiterar vilt, Alla vill säga jost sin åsikt. Hela tiden ovbriter det varandra.”

Värdet av diktogloss är: Träning i att lyssna, skriva, tala och läsa – allt i samma övning. Svagare elever får hjälp av starkare. Eleverna måste tala både om innehållet och om språket. De måste samarbeta.

I min grupp talade alla i munnen på varandra då de skulle enas om den gemensamma texten. Det var ett härligt talande klassrum, kommunikation mellan eleverna om skolarbetet.

Livskunskap

Jag använde också boken på en lektion i Livskunskap med år 9-elever i en förberedelsegrupp.

Vi sitter på stolar i en ring. Vi är tio elever och en lärare. Ett fönster i klassrummet är öppet och en pojke fryser. Han stänger det. Handtaget är löst och han ger det till mig. Alexander, som pojken heter, vill veta vad föremålet han håller i handen heter på svenska. Jag håller i handtaget och uttalar tydligt:

- Ett handtag.
- Vet ni vad ” ge mig ett handtag ” betyder? fortsätter jag.

Det är naturligtvis inte svårt att demonstrera betydelsen av uppmaningen konkret.

- Vet ni vad ”ge mig ett handtag ” mera kan betyda? frågar jag vidare.

Då blir det tyst. Ingen vågar svara. Jag pekar på en bokhög i klassrummet och säger:

- Ge mig ett handtag med bokhögen där! Var snäll och ställ böckerna i bokhyllan.
- Det kan betyda ”hjälp mig med” eller ”hjälp mig att bära” till exempel.

Alla verkar förstå. Vi är osökt inne på uttryck och talesätt.

Jag har förstorat upp illustrationen till talesättet ”prata i munnen på någon” från boken ”Tappa hakan och andra talesätt om kroppen”. Alla som vill säger vad de tänker om bilden. Många säger ”just så här kände jag när jag var ny i Sverige, alla pratade, jag var tyst, jag förstod ingenting”. Eller ”så här känns det i klassen ibland när alla pratar”.

Alla kommer till tals. Vi har lärt oss uttrycken ”ge någon ett handtag” samt ”att prata i munnen på någon”. Vi har lärt oss att konkreta uttryck kan ha överförd betydelse. Vi har bearbetat hur det kändes att vara ny i Sverige. Vi visade empati med pojken som var alldeles ny i Sverige och gruppen.

Lena Johansson